

GESTIONAREA RISULUI ÎN ACTIVITATEA DE INOVARE

Dr. în economie, conf. univ.

Aurelia ȘUȘU-ȚURCAN,

Elena MOSCALU,

șef Direcție Logistică și Marketing, AITT

MANAGEMENT OF THE RISKS IN INNOVATION ACTIVITY

Any process of innovation requires investments, these investments, until the moment of introducing the innovative products on the market, are called venture capital: as there is a high probability of obtaining negative outcomes from the invested funds. Therefore, the innovation risk is constituted by the losses concomitant to the financial investment effectuated by the entrepreneurial company in the production of new goods and services, which, possibly, won't be required on the market. There are many methods of risk management. The phase of drawing up risk management goals is to be characterized by the utilization of analysis and forecast methods upon the economic conjuncture as well as the statement of enterprise's opportunities and needs in the current strategy and development plans.

În prezent, dezvoltării economiei inovaționale în Republica Moldova, precum și în lume, i se acordă un interes sporit. Cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovarea reprezintă forța motrice a economiei bazate pe cunoaștere, factorul cheie al dezvoltării și competitivității.

Susținerea cercetării-dezvoltării și stimularea unui climat inovațional stabil devine prioritate strategică în dezvoltarea social-economică a Republicii Moldova. Este evident că, având acces la tehnologiile avansate naționale și străine, Moldova va putea mai ușor să se ridice la un nivel cu țările dezvoltate doar în cazul în care va dispune de resurse financiare suficiente.

Complexitatea procesului de inovare este în interdependență directă de activitatea de cercetare-dezvoltare. Procesul de inovare începe nemijlocit de la etapa de efectuare a *lucrărilor de cercetare științifică* (LCȘ), care realizează rezultatele cercetărilor teoretice fundamentale, efectuate în instituțiile academice și în organizațiile științifice de producție mari. Sursele principale de finanțare

ale LCȘ sunt mijloacele bugetului de stat, care sunt nerambursabile. La următoarea etapă a procesului de inovare se efectuează *LCȘ aplicative*. Pentru potențialii investitori finanțarea LCȘ aplicative ține de existența riscului economic, fapt condiționat de probabilitatea înaltă de obținere a rezultatelor negative. De aceea investițiile în aceste scopuri se numesc *investiții de risc*. La etapa a treia a procesului inovațional se efectuează *lucrările experimentale și de construcție (LEC)*, după care urmează *procesul de comercializare* a produsului de inovare – de la lansarea producției până la ieșirea pe piață în calitate de marfă. La lansarea producției sunt necesare investiții mari în renovarea capacităților de producție, cheltuieli pentru pregătirea personalului, activitatea publicitară etc. La etapa respectivă a procesului de inovare reacția pieței la produsul nou încă nu este cunoscută și investițiile continuă să comporte caracter de risc. Anume de aceea credibilitatea față de rezultatele cercetărilor științifice la etapa actuală este foarte scăzută și inovațiile autohtone sunt puțin solicitate.

Însă pentru ca credibilitatea să crească, iar procesul inovațional să ia amploare în Republica Moldova, este necesar de a avea și utiliza un sistem integrat de indicatori de măsurare a activității de inovare, care ar include de asemenea și măsurarea riscului de inovare, fiind în armonie cu interesele strategice ale companiei-finanțator. În condițiile relațiilor de piață, când antreprenoriatul se află la etapa de sporire a capitalurilor, utilizate atât pentru fabricarea mărfurilor și serviciilor existente, cât și pentru crearea celor noi, o importanță deosebită capătă *riscul de inovare*. Riscul de inovare ține de finanțarea și aplicarea inovațiilor tehnico-științifice. Cum cheltuielile și rezultatele progresului tehnico-științific sunt extinse și depărtate în timp, ele pot fi prevăzute doar în unele, de obicei largi, limite. Prin urmare, riscul de inovare este probabilitatea pierderilor, apărute la investirea de către firma antreprenorială a mijloacelor în producerea noilor mărfuri și servicii, care, posibil, nu-și vor găsi solicitarea scontată pe piață.

Riscul de inovare apare în următoarele situații:

➤ La implementarea unei metode mai ieftine de producere a mărfii sau serviciului în comparație cu cele deja utilizate. Astfel de investiții vor aduce firmei antreprenoriale superprofit temporar până în momentul, când ea va fi unicul deținător al tehnologiei respective. În această situație firma se

confruntă doar cu un singur tip de risc – evaluarea posibil nejustă a cererii pentru marfa produsă.

➤ La fabricarea noului produs (marfă; serviciu) cu utilizarea utilajului vechi. În acest caz la riscul evaluării eronate a cererii la marfa sau serviciul nou se mai adaugă și riscul necorespunderii calității mărfii sau serviciului în legătură cu utilizarea utilajului învechit.

➤ La producerea mărfii sau serviciului nou cu ajutorul tehnicii și tehnologiei noi. În această situație riscul de inovare include: riscul faptului, că noua marfă sau serviciu nu-și va găsi cumpărătorul; riscul necorespunderii utilajului și tehnologiei noi cerințelor necesare pentru producerea mărfii sau serviciului nou; riscul imposibilității de vânzare a utilajului creat, deoarece acesta nu se potrivește pentru fabricarea unei noi producții, în caz de insucces.

Metodele de gestionare a riscurilor sunt variate. Etapa de întocmire a scopurilor de administrare a riscurilor se caracterizează prin utilizarea metodelor de analiză și prognozare a conjuncturii economice, constatarea posibilităților și necesităților întreprinderii în cadrul strategiei și planurilor curente de dezvoltare.

Procedeele de administrare a riscului constau din mijloacele de soluționare a riscurilor și metodele de reducere a gradului de risc. Mijloacele de soluționare a riscurilor sunt evitarea acestora, menținerea, transmiterea, reducerea gradului lor. Evitarea riscului înseamnă abaterea simplă de la măsurile, ce țin de risc. Însă evitarea riscului pentru investitor deseori înseamnă refuzul de a obține profit.

Riscul de inovare este interpretat drept realitate obiectivă și inevitabilă. După cum denotă experiența mondială, cota obținerii rezultatelor preconizate la etapa cercetărilor fundamentale de obicei depășește 10 la sută. Cota elaborărilor științifice aplicative constituie 80 la sută. Preventiv se presupune, că la selectarea strictă, în decursul căreia 80-90 la sută din propuneri sunt respinse, totuși printre proiectele care au obținut finanțare din contul fondurilor de inovare, până la 10-30 la sută din acestea pot să fie finalizate cu insucces. Însă obținerea unui rezultat negativ este totuși un rezultat.

Iată de ce în occident se practică donații gratuite pentru instituții științifice, iar firmele de ventur, antrenate în experiența de asimilare a noilor tehnologii, posedă înlesniri impozitare, precum și sunt susținute prin acordarea suportului din partea

statului. În aceasta și constă paradoxul principal al dezvoltării inovaționale, că nu este posibil de a pronostica în cât timp se vor resimți rezultatele finanțării în cercetări. Acest lucru nu îl cunoaște nimeni.

În sectorul real al economiei termenele îndelungate de realizare a proiectelor, volumul insuficient al investițiilor, circulația și recuperarea insuficientă a mijloacelor, nivelul relativ redus al cunoștințelor economice ale personalului administrativ, lipsa unei strategii clare de mobilizare a resurselor și de adoptare a deciziilor inovaționale împiedică evaluarea obiectivă a avantajelor pe care le comportă concepția de reducere a riscurilor în activitatea întreprinderii, creează o barieră psihologică de neîncredere vizavi de recomandările științei economice de minimizare a riscurilor și reduce din credibilitatea față de inovațiile autohtone.

În realitate, activitatea financiar-economică a întreprinderii este efectuată, de regulă, în condiții de incertitudine. Alegerea unei sau altei strategii de dezvoltare poate conduce atât la sporirea, cât și la pierderea mijloacelor investite. În condițiile de nesiguranță întotdeauna există o multitudine de variante alternative de adoptare a deciziilor. Probabilitatea realizării cu succes (obținerea veniturilor maxime cu pierderi minime) a oricăror dintre ele depinde de numărul esențial de factori interni și exteriori, care influențează asupra întreprinderii. Aceste realități reflectă integral esența și noțiunea riscului.

Una dintre regulile principale ale activității financiar-economice spune: „A nu evita riscul, ci a-l prevede, încercând a-l reduce până la nivelul cel mai de jos posibil”, iar pentru aceasta este necesar de a administra corect riscurile antreprenoriale.

Concluzii

Examinând problema evaluării activității inovaționale în ansamblu, putem concluziona următoarele.

Activitatea de inovare se bazează pe *prioritățile*, care sunt create în sfera comercializării rezultatelor cercetărilor și elaborărilor în interacțiune cu sectorul antreprenorial al economiei, reieșind din interesele naționale ale țării și ținând cont de tendințele mondiale ale dezvoltării științei, tehnologiilor și tehnicii.

Fără produsul intelectual, obținut în urma activității de inovare, practic este imposibil de a

crea un produs competitiv, cu grad înalt de sciento-intensivitate și inovare. Anume potențialul inovativ determină competitivitatea organizațiilor, regiunilor și țărilor.

În Republica Moldova este necesar de a elabora un *Plan de acțiuni în sfera științei și inovării* cu anumite direcții prioritare de activitate în domeniul inovării, în corespundere cu cel al Uniunii Europene.

În afară de aceasta, în instituțiile științifice activitatea de cercetare trebuie să fie organizată astfel încât pentru fiecare proiect de cercetare să se parcurgă următoarele etape:

- studiu de piață privind necesitatea produsului;
- identificarea unui potențial fabricant și a unui potențial distribuitor al produsului;
- cercetare;
- proiectare;
- realizarea prototipului;
- experimentare, omologare;
- transfer tehnologic.

De asemenea, considerăm că Agenția pentru Inovare și Transfer Tehnologic ar putea activa în simbioză cu instituțiile de cercetări științifice și cu comunitatea de afaceri, selectând teme de cercetare, ținând seama de necesitățile ultimei, precum și de următoarele valențe ale cercetărilor:

- fac apel la tehnologii de vârf;
- ciclul inovare-transfer-aplicare este scurt;
- pentru aplicare, nu necesită investiții mari sau există deja asigurată baza de producție;
- produsele rezultate sunt cerute pe piață într-un număr mare de exemplare;
- au impact social puternic;
- pot fi aplicate și în domenii complementare celui de bază.

În acest context, considerăm de asemenea oportună elaborarea unei strategii de realizare a cercetărilor științifice și implementare a rezultatelor acestora în mediul economic.

Reieșind din faptul, că în condițiile relațiilor de piață finanțarea cercetărilor științifice aplicative ține de existența factorului economic, decizia neargumentată sau evitarea riscului influențează negativ asupra calității rezultatului, de aceea elaborarea și adoptarea deciziei optime reprezintă condiția primordială de prevenire a riscului. Unul dintre motivele principale de administrare a riscurilor este lipsa bazelor metodologice distincte ale acestui proces. Analiza principiilor

de administrare a riscurilor denotă neconcordanța acestora, iar puținele tentative de a le sistematiza au condus la multiple momente contestabile. Cu toate acestea, analiza cercetărilor în domeniul metodologiei de administrare a riscurilor ținând cont de cerințele economiei contemporane permite de a crea sistemul principiilor de administrare a riscurilor:

- decizia, ce ține de risc, trebuie să fie corectă din punct de vedere economic și să nu influențeze negativ asupra rezultatelor activității financiar-economice a întreprinderii;
- administrarea riscurilor trebuie să se efectueze în cadrul strategiei corporative a organizației;
- la administrarea riscurilor deciziile adoptate trebuie să se bazeze pe volumul necesar de informație veridică;
- în procesul administrării riscurilor deciziile adoptate trebuie să țină cont de caracteristicile obiective ale mediului, în care întreprinderea activează;
- administrarea riscurilor trebuie să poarte caracter sistemic;
- administrarea riscurilor trebuie să presupună analiza curentă a eficacității deciziilor adoptate și rectificarea operativă a setului de principii și metode utilizate de administrare a riscurilor.

Reieșind din cele expuse, precum și ținând seama de situația actuală creată în sfera științei și inovării, putem concluziona următoarele:

Economia Republicii Moldova în general este deschisă spre inovații. Companiile vor fi dispuse să investească în inovații în cazul în care instituțiile de cercetare vor fi orientate mai cu seamă spre obținerea rezultatelor aplicative, bine argumentate din punct de vedere al aplicabilității acestora în viața economică, decât spre obținerea unui număr mare de brevete. Ideea că numărul aplicațiilor invențiilor este mai important decât numărul brevetelor, iar inovația și transferul de tehnologii sunt forme de valorificare a cercetării academice, trebuie promovată intens de rând cu căutarea permanentă a oportunităților de cofinanțare a transferului de tehnologie de la inventator la producător. De asemenea, este binevenită „incubarea” întreprinderilor tinere inovative, orientate tehnologic, organizate sau conduse de cercetători ca formă de motivare a acestora și de creștere a competitivității instituțiilor de cercetare din țară.